

LEZEN DOE JE ZO

Enschedeese basisscholen behalen puike 'leesresultaten' en lopen voorop. Schooldirecteuren toeren door het land om bij collega's de succesformule uit de doeken te doen.

Basisscholen lezen als de beste

Enschedeese basisscholen boeken goede resultaten met leesverbeterplan. Door eerder te beginnen dan 'de landelijke hype' blijft de voorsprong behouden.

Lezen. Je doet het voor de lol, om iets op te steken, om te lachen, te huilen of lekker te ontspannen. Een enthousiaste duik in een boek verruimt de blik en vergroot de kennis. Lezen, je kunt er nooit te vroeg mee beginnen, vinden ze ook op de Enschedese basisscholen. Nu enkele jaren wordt gewerkt volgens leesverbeterplannen, is de tussenbalans uiterst positief. Enschedese basisscholen behalen puike 'leesresultaten' en lopen ermee voorop. Schooldirecteuren toeren door het land om bij collega's de succesformule uit de doeken te doen.

In de golfbeweging tussen laag- en hoogconjunctuur, naderen halverwege het eerste decennium van deze eeuw, de magere jaren met rasse schreden. „Dan merk je al snel dat resultaten weer steeds belangrijker worden, zeker in tijden van crisis. En dat geldt natuurlijk ook voor het onderwijs”, zegt Jenne Wierstra, algemeen directeur van de Vereniging Christelijk Onderwijs (VCO) en voorzitter van het samenwerkingsverband Weer Samen Naar School (WSNS).

Uitgelezen kans

- De ideeën voor leesverbeterplannen zijn in Enschede in eerste instantie uitgedokterd door twee samenwerkingsverbanden.
- Ten eerste het openbaar onderwijs verenigd in Consent en de Vereniging Christelijk Onderwijs en de Enschedese Schoolvereniging.
- Met de KOE deden in eerste instantie ook de besturen van de Esmarke mee en de school in Lonneker, maar die gingen later verder onder de KOE-vlag.
- De basisscholen maken bij het leesverbeterplan gebruik van 'datamuren' waarop allerlei gegevens staan geschreven.
- Per groep wordt aangegeven of de leesresultaten goed (groen), minder of slecht (rood) zijn.
- Het team bespreekt de groep die het doel niet haalt.

In tijden waarin de bomen tot in de hemel groeien, is het een stuk makkelijker om leuke dingen te doen, stelt Wierstra. Dat gebeurde dan ook. Ook in het onderwijs. Maar die tijd ligt al weer enige jaren achter ons. In Enschede drong enige jaren geleden eveneens het besef door dat er op de basisscholen weer meer 'resultaatgericht' moet worden gewerkt. Zeker bij het lezen. Want is dat niet de basis van alles? Is het niet van essentieel belang om technisch en begrijpend teksten te kun-



Geconcentreerd duiken kinderen van de Prins Mauritschool in hun leesboek. Enschede loopt landelijk voorop met de aanpak. foto Reinier van Willigen

nen lezen? Bij alle vakken moet je immers ook lezen. Daarom werden enkele jaren geleden leesverbeterplannen gesmeed. Door de scholen die onder het Katholiek Onderwijs Enschede (KOE) vallen. En ook door de openbare (Consent) en christelijke scholen (VCO), die de handen ineen sloegen, en het islamitisch en algemeen neutraal onderwijs. In totaal doen 43 basisscholen mee aan een interessant proefproject. Dat zijn meteen alle scholen in Enschede. Geen enkele school ont-

komt er aan. Wierstra: „Het was geen vrijblijvend iets. Gij zult meedoen!, dat was bepalend. Ik durf te stellen dat die verplichting ook het succes van het experiment is.” Sinds het schooljaar 2006-2007 voeren alle Enschedese basisscholen intussen het leesverbeterplan uit. Onder begeleiding van wetenschapper dr. Kees Vernooij, lector aan Twents School of Education en als onderdeel van een landelijke proef. Dat alles onder supervisie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur

en Wetenschap en enthousiast gemitieerd door staatssecretaris Sharon Dijksma. De deelname aan het proefproject met leesverbeterplannen, moet ook leiden tot een daling van het aantal basisscholieren dat wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs. „Dat betekent dat je de problemen aan de voorkant moet aanpakken. Een heel belangrijke factor voor schoolsucces is begrijpend lezen”, zegt Wierstra. „Ons streven is er op gericht, zo min mogelijk leerlingen door te verwijzen

van het gewone naar het speciale basisonderwijs. Dat betekent automatisch dat we ook probleemkinderen zo veel mogelijk willen handhaven in het gewone basisonderwijs.” Vooral ook voor de leerkrachten was er volgens Wierstra sprake van een omslag in denken en de cultuur. Ineens ging het weer om de 'opbrengsten': om het welbevinden van leerlingen, personeel en ouders en de betekenis voor de maatschappij. De onderwijzer moet, vertelt de VCO-directeur,

plots wennen aan een andere benadering van de kinderen, ook van de leerlingen in achterstandssituaties en uit probleemgezinnen. „Iedereen moest beseffen dat het onderwijs er weer toe doen en dat kinderen met leerachterstanden niet kansloos zijn. Dat vergt van de leerkrachten wel dat ze een tandje bijzetten. Dat ze er alles uit halen wat er in zit”, zegt Wierstra. Concreet geeft het leesverbeterplan aan dat de Enschedese basisscholen eerder beginnen met lezen. Eigenlijk vanaf groep 1 al, legt



„Het was geen vrijblijvend iets. Gij zult meedoen!, dat was bepalend. Ik durf te stellen dat die verplichting ook het succes van het experiment is.”

Jenne Wierstra, voorzitter samenwerkingsverband Weer Samen Naar School (WSNS)

43

basisscholen doen mee aan een interessant proefproject; dat zijn meteen alle scholen in Enschede. Geen enkele school ontkomt er aan.

'Vorderingen in alle groepen spectaculair'

De aanpak van taal- en leesachterstanden met de zogenoemde leesverbeterplannen levert volgens Ad Kappen, algemeen coördinator Weer Samen Naar School Enschede/Losser, in Enschede spectaculaire resultaten op. „Niet alleen in groep 3 en 4 worden spectaculaire vorderingen gemaakt, maar deze zetten zich door tot en met groep 8”, zegt Kappen, die zich baseert op een recente evaluatie van de proef. Wetenschappelijk begeleider Kees Vernooij geeft volgens Kappen aan dat niet de achtergrond van de ouders of het milieu waarin het kind opgroeit bepalend is voor het schoolsucces, maar de school, met name de leerkracht en directeur.

Volgens deskundigen is vooral dat het 'geheim van Enschede' bij het boeken van zulke goede resultaten in het leesonderwijs: het versterken van de vaardigheden van de leerkrachten. Net als z'n VCO-collega Jenne Wierstra stelt ook Kappen met nadruk dat het de leerkracht is die er toe doet. De onderwijzers zijn de sleutel van het succes. Zij hanteren de basisbegrippen: hoge doelen stellen en hoge verwachtingen hebben. De rol van de directeur is in dit verhaal uitgegroeid tot die van onderwijzerskundig leider. Ook KOE-directeur Rob van der Vegt beaamt dat er door de leesverbeterplannen grote stappen voorwaarts zijn gemaakt en over de hele linie betere resultaten worden behaald.

Wierstra uit, op een heel gestructureerde manier en ook vaker en langer. Eerst technisch, dan begrijpend lezen. Er worden heel concrete doelen nagestreefd en de 'opbrengsten' worden gemeten. Niet alleen de rol van de leerkracht is belangrijk, ook die van de schooldirecteur. Hij is de spin in het web die zorgt voor meer en gevarieerde leestijd, beter instructie en hogere verwachtingen.

Het heeft er toe geleid dat Enschede op dit punt z'n voorsprong houdt.